

Аннотація. Ловьянова И. В. Роль игровых форм в профессионально направленном обучении старшеклассников математике. *Критерии выбора организационных форм обучения старшеклассников математике определяются общими целями формирования профессиональной направленности личности старшеклассников, содержанием профессионально направленного обучения, уровнем математической подготовки выпускников профильной школы. Такой подход к их выбору делает возможным проведение со старшеклассниками деловых и ролевых игр, особенно во время выполнения ими учебных проектов.*

Ключевые слова: *профессионально направленное обучение математике, игровые формы обучения, учебный проект.*

Summary. Lovianova I. The role of the game in the form of professionally directed training of senior mathematics. *Criteria for selection of organizational forms of teaching mathematics school students are defined by common goals of formation of a professional orientation of the person of senior pupils, the content of professionally directed training, the level of mathematical preparation of graduates of the school. This approach to their choice makes it possible to conduct business with high school students, and role-playing games, especially during the execution of educational projects with them.*

Keywords: *professionally directed teaching of mathematics, game forms of training, training project.*

О. І. Матяш

*доктор педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця*

Н. Ю. Шустова

*викладач
Вінницький обласний комунальний
гуманітарно-педагогічний коледж, м. Вінниця
shustova-1985@mail.ru*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

На основі порівняльного аналізу різних тлумачень змісту поняття «саморозвиток» можна узагальнено стверджувати, що саморозвиток – це розвиток людини під впливом внутрішніх протиріч, при якому вона переходить на більш високий якісний рівень самоорганізації. У нашому дослідженні ми керуємося означенням: *саморозвиток* – це цілеспрямований, усвідомлений процес формування себе як особистості, який може тривати впродовж усього життя. Значну кількість дослідників об'єднує думка про те, що *професійний саморозвиток фахівця* – це його свідомо діяльність, спрямована на вдосконалення професійно значущих якостей, відповідно до вимог професії. У нашому дослідженні під професійним саморозвитком фахівця ми будемо розуміти цілеспрямований процес особистісного і професійного самовдосконалення, заснований на взаємодії внутрішніх і, свідомо сприйнятих, зовнішніх факторів та спрямований на підвищення рівня професійної компетентності.

Ми вважаємо, що *професійна самоосвіта майбутнього вчителя* (цілеспрямована самостійна діяльність з удосконалення наявних і придбання нових професійно значимих знань) є необхідною складовою його *професійного самовдосконалення* (свідомо діяльність майбутнього вчителя, спрямована на підвищення рівня професійної компетентності), яка в свою чергу є складовою *професійного саморозвитку майбутніх учителів* (процес якісних змін майбутнього педагога, які характеризуються вдосконаленням та оновленням його професійних якостей). Таким чином, під професійним саморозвитком майбутніх учителів ми розуміємо складний багатокomпонентний процес, який залежить від багатьох чинників, визначальними серед яких є професійне самопізнання, професійна самоосвіта та професійне самовдосконалення.

На основі сучасних методологічних підходів ми розглядаємо формування основ професійного саморозвитку майбутніх учителів як цілісний структурований процес, характерними ознаками якого є:

- активна взаємодія між викладачем і студентами під час якої відбувається формування моделі ідеальної професійної діяльності, що виступає метою професійного саморозвитку;
- відкритість системи, завдяки використанню різних педагогічних технологій, що дозволяє будувати та аналізувати різноманітні педагогічні ситуації, розробляти різні варіанти їх розвитку, прогнозувати результати;
- вмотивованість студентів, в результаті якої відбувається формування власної моделі професійної діяльності та самовдосконалення;
- варіативність професійної підготовки майбутніх учителів шляхом поєднання як традиційних так і інноваційних технологій.

Професійний саморозвиток майбутніх учителів базується на певних стабільних основах, які формуються в процесі професійного навчання, не втрачають свого значення протягом професійної діяльності, слугують підґрунтям для подальшого професійного самовдосконалення. Важливе значення у формуванні основ професійного саморозвитку майбутнього вчителя відіграють психолого-педагогічні

засади, оскільки на них базуються всі механізми та рушійні сили професійного саморозвитку майбутнього вчителя. Важливо, щоб саморозвиток майбутнього вчителя носив комплексний характер, тобто відбувався паралельний розвиток майбутнього вчителя за всіма напрямками, зокрема, у соціальному, психічному, особистісному, професійному та духовному. Розвиток у кожному напрямі має бути в тісному взаємозв'язку з іншими напрямками, взаємодоповнювати їх. Розглядаючи формування основ професійного саморозвитку майбутніх учителів ми відштовхуємося від того, що передумовою професійного саморозвитку вчителя є механізми самоприйняття та самопрогнозування. Самоприйняття майбутнього учителя базується на позитивному ставленні до власних професійних якостей та надбань. На основі механізму самоприйняття формується самооцінка майбутнього вчителя. Недооцінювання своїх позитивних якостей негативно впливає на процес професійного самовдосконалення, оскільки підриває віру у власні сили. Майбутній вчитель має чітко усвідомлювати свої позитивні і негативні професійні риси, при цьому останні або викорінювати або скеровувати їх розвиток у правильне русло.

Визначити особистісні професійні якості майбутньому вчителю допоможе використання різноманітних методик, зокрема: методика дослідження самооцінки (С. А. Будаси), діагностика мотивації досягнень (А. Мехрабін), діагностика особистісної креативності (С. Є. Тунік), оцінна шкала прояву професійно-моральних якостей та вимірювання особистісних якостей (І. Д. Бех), визначення спрямованості особистості (Б. Басс), діагностика рівня саморозвитку і професійно-педагогічної діяльності (Л. М. Бережнова) та інші. В межах нашого дослідження, на основі аналізу останніх результатів досліджень психологів, ми акцентуємо увагу на чинниках сприятливих для інших впливів професійного розвитку вчителя, а саме на внутрішніх факторах і мотивах. Такі внутрішні чинники професійного саморозвитку майбутніх учителів ми відносимо до основ саморозвитку майбутнього вчителя. Отже, для запуску механізму професійного саморозвитку майбутнього вчителя необхідно створити відповідні сприятливі умови. Студент має чітко усвідомити, яким він є, якого рівня професійної здатності досягнув, яким може бути в майбутньому. Чим глибше відбувається це усвідомлення, тим ефективнішим може бути процес професійного саморозвитку майбутнього вчителя, а також процес професійного саморозвитку вчителя у майбутньому.

Важливими показниками готовності студента до ефективної майбутньої професійної діяльності є, зокрема, сформовані навички професійного самоаналізу, професійна самосвідомість, готовність до професійної самоосвіти та здатність до професійного самовдосконалення, які ми виокремлюємо як *основи професійного саморозвитку майбутнього вчителя*. Під цим поняттям ми розуміємо систему чітко визначених здатностей майбутніх учителів до тих видів діяльності, сформованість яких має забезпечити ефективність процесу професійного становлення та саморозвитку.

Література

1. Матяш О. І. Теоретичні аспекти формування основ професійного саморозвитку майбутніх учителів / О. І. Матяш, Н. Ю. Шустова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук.праць. – Вип. 41. – Київ-Вінниця, 2015. – С. 399-404.
2. Матяш О. І. Психолого-педагогічні основи формування професійної компетентності майбутнього педагога / О.І. Матяш, Л.Ф. Михайленко // Наукові записки. Ред.кол.: В.В. Радул, С.П. Величко та ін. – Випуск 141. Частина І. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С.132-136.
3. Шустова Н. Ю. Психолого-педагогічні засади формування основ професійного самовдосконалення майбутніх учителів початкової школи / Н. Ю. Шустова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми// Зб. наук. праць. – Вип. 46/ редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 346-349.

Анотація. Матяш О. І., Шустова Н. Ю. Психолого-педагогічні передумови формування основ професійного саморозвитку майбутніх учителів. *Важливими показниками готовності студента до ефективної майбутньої професійної діяльності є сформовані навички професійного самоаналізу, професійна самосвідомість, готовність до професійної самоосвіти та здатність до професійного самовдосконалення, які розглядаються авторами як основи професійного саморозвитку майбутнього вчителя. Важливо, щоб саморозвиток майбутнього вчителя носив комплексний характер, тобто відбувався за різними професійно актуальними напрямками.*

Ключові слова: *професійний саморозвиток; майбутній вчитель; професійне самовдосконалення; професійні якості.*

Аннотация. Матяш А. И., Шустова Н. Ю. Психолого-педагогические факторы формирования основ профессионального саморазвития будущих учителей. *Важным показателем готовности студента к эффективной будущей профессиональной деятельности являются сформированные навыки профессионального самоанализа, профессиональное самосознание, готовность к профессиональному самообразованию и способность к профессиональному самосовершенствованию, которые рассматриваются авторами как основы профессионального саморазвития будущего учителя. Важно,*

чтобы саморазвитие будущего учителя имело комплексный характер, то есть происходило в разных профессионально актуальных направлениях.

Ключевые слова: профессиональное саморазвитие; будущий учитель; профессиональное самосовершенствование; профессиональные качества.

Summary. Matyash O. I., Shustova N. Y. Psychological and pedagogical prerequisites of forming the foundations of professional self-development of future teachers. Important indicators of students' readiness for effective future professional activity are formed the skills of professional self-awareness, professional identity, commitment to professional self-education and ability for professional self-improvement which are considered by the authors as a basis of professional self-development of future teachers. It is important that the self-development of future teachers was comprehensive, that is going on in various professionally relevant areas.

Keywords: professional self-development; future teacher; professional self-improvement; Professional qualities.

В. П. Мурашківська

старший викладач

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів

vmurashkovska@gmail.com

ГОТОВНІСТЬ АБІТУРІЄНТІВ ДО НАВЧАННЯ У ВНЗ ЯК СКЛАДОВА АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Інтенсивні зміни в соціально-економічній, соціокультурній, нормативно-правовій законодавчій ситуації визначають соціальне замовлення на концептуальне оновлення змісту, форм і методів навчання, а також на визначення умов, у яких відбувається процес навчання: матеріальних, науково-педагогічних тощо. Однак існуючі наукові знання не беруть до уваги будь-які розширення випускників загальноосвітньої школи за рівнем підготовки, ні за соціальними умовами, а ні за їх можливостями. Тому необхідна науково обгрунтована траєкторія підготовки абітурієнтів, яка веде до загальної перспективної цілі: формування готовності абітурієнта до навчання у ВНЗ. У сучасному суспільстві все більше значення надається якості освіти. При цьому на результативність вищої освіти - якість підготовки професіонала - має важливий вплив потенціал абітурієнта і його володіння необхідними знаннями для успішного навчання у ВНЗ. Для успішного навчання у подальшому абітурієнта необхідна побудова адекватних реальності теоретичних моделей, що дозволяють співвідносити шкільне навчання і навчання у вищому навчальному закладі. Аналіз концепції готовності у роботах Л. Божович показує, що під внутрішньою позицією вона розуміє єдину систему реально діючих мотивів по відношенню до навколишньої сфери, самосвідомість, а також відношення до себе в контексті оточуючого середовища [1]. Вступ випускника середньої школи до ВНЗ і наступна його адаптація до нових форм і методів навчання, призводить до необхідності перебудови процесу набуття нових знань, який складався роками. Процес формування готовності до будь-якого виду діяльності є дуже складним і кропітким. Він полягає у виділенні структурних компонентів готовності, критеріїв визначення рівня готовності, виборі компонентів і показників готовності. Під готовністю абітурієнта до навчання у ВНЗ будемо розуміти передумову ефективності його діяльності у стінах університету. Виходячи з таких представлень, на нашу думку готовність до навчання у ВНЗ можна охарактеризувати як системний підхід і запропонувати наступні компоненти готовності абітурієнта до навчання у ВНЗ:

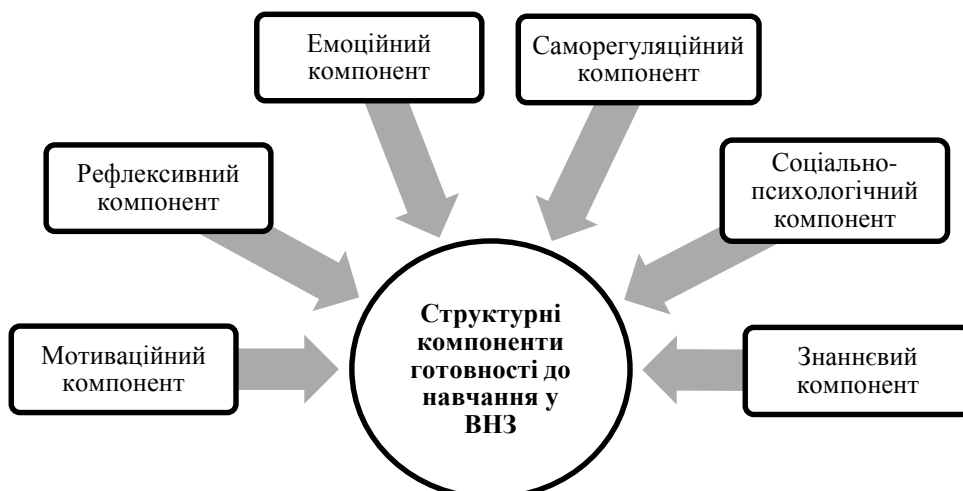

Рис. 1. Структурні компоненти готовності абітурієнта до навчання у ВНЗ